

2019

Opetussuunnitelma

Musiikin taiteen perusopetus

MUSIIKIN HAHMOTUSTAITDOT

Pirkan opiston
musiikkiopisto 2019

Sisällys

Yleistä	2
Keskeistä	2
Musiikin hahmottaminen	2
Suoritus	3
PERUSOPINNOT / MUSIIKIN HAHMOTUS 1	3
PERUSOPINNOT / MUSIIKIN HAHMOTUS 2	4
PERUSOPINNOT / MUSIIKIN HAHMOTUS 3	5
PERUSOPINNOT / MUSIIKIN HAHMOTUS 4	6
SYVENTÄVÄT OPINNOT / MUSIIKIN HAHMOTUS 5	7
SYVENTÄVÄT OPINNOT / MUSIIKIN HAHMOTUS 6	8
SYVENTÄVÄT OPINNOT / MUSIIKIN HAHMOTUS 7	9

Yleistä

Musiikin hahmotustaidot ovat opintoja, joiden tarkoitus on tukea instrumenttiopintoja, luoda edellytyksiä elämänikäiseen musiikkiharrastukseen sekä kehittää musiikillisia ryhmätyöskentely- ja vuorovaikutustaitoja. Uuden aineopetussuunnitelman ja arvioinnin laatimisessa ovat lähtökohtana olleet käytännön musisoinnin tarpeet sekä yhteisöllisyyteen perustuva musiikin tekeminen. Opetuksen suunnittelussa pyritään huomioimaan erilaisista opintopainotuksista tulevat oppilaat, joten aihepiirejä sisällytetään sekä länsimaisen taidemusiikin että rytmimusiikin parista. Musiikin hahmotusaineiden tunneilla voidaan käyttää oppilaiden omia soittimia ja soittomateriaalia opetuksen osana. Teknologian hyödyntäminen ja eri aihealueisiin liittyvät musiikkisovellukset kehittävät musiikillisia taitoja ja rohkaisevat omien sävellysten tekemiseen.

Keskeistä

Musiikin hahmotustaitojen aineopetussuunnitelmassa kuvataan perus- ja syventävien opintojen sisältöjä ja arvioinnin perusteita. Opetuksen suunnittelussa on tarkoituksenmukaista huomioida oppilaiden kehitysvaihe sekä yksilölliset tarpeet. Osa oppisisällöstä on tarkoitus oppia hallitsemaan perusteellisesti, osaan tutustutaan yleisluontoisemmin. Improvisointi, säveltäminen, monipuoliset rytmikkaharjoitukset, erilaisilla rytmisoittimilla soittaminen sekä musiikkiteknologian hyödyntäminen ovat olennainen osa musiikin hahmotustaitojen opiskelua.

Musiikin ja musisoinnin käytännön tulee olla elävä osa opetusta. Oppilaiden omaa ohjelmistoa voidaan opetuksessa käyttää monin eri tavoin sekä opittavien käsitteiden havainnollistajana että erilaisten analyysi- ja kuuntelutehtävien materiaalina. Soitto-, kuuntelu- ja analyysitehtävinä on suositeltavaa käyttää monipuolisesti aitoja musiikkiesimerkkejä: klassisia teoskatkelmia, rytmimusiikin esimerkkejä, oppilaiden omia sävellyksiä sekä tuttuja lauluja (kansan- ja lastenlauluja, iskelmiä jne.). Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan omaan tekemiseen sekä monipuoliseen muusikkouteen - säveltämiseen, sovittamiseen ja yhteismusisointiin.

Musiikin hahmottaminen

Taso	Kesto	Perusopinnot
MuHa 1	45 minuuttia	Musiikin hahmottamisessa järjestetään myös periodeja, joiden laskennallinen tuntimäärä saattaa poiketa koko vuoden mittaisesta kurssista.
MuHa 2	60 minuuttia	
MuHa 3	75 minuuttia	
MuHa 4	75 minuuttia	
MuHa 5	75 minuuttia	Syventävät opinnot
MuHa 6	90 minuuttia	
MuHa 7	90 minuuttia	

Suoritus

Suoritus voidaan tehdä useampana osasuorituksena lukuvuoden tai opiskelun aikana. Oppilaan taitojen arviointi voi perustua osittain tai kokonaan myös oppilaan tuntityöskentelyyn ja tunneilla valmistettuihin sävellys-, sovitus-, sekä soinnutusharjoituksiin. Suoritukseen on mahdollista myös sisällyttää portfolio eli joukko opintojen kuluessa itsenäisesti suoritettuja kirjoitustehtäviä. Musiikin peruskäsitteiden hallitsemista opettaja voi tarkistaa suullisesti tai kirjallisesti opetuksen yhteydessä.

Opettaja arvioi suoritukset ja perusopintojen sekä syventävien opintojen päätteeksi todistukseen tulee sanallinen arvio. Arviointia koskevat ohjeet on jaettu neljään osaan: 1) musiikin peruskäsitteet 2) musiikin luku- ja kirjoitustaidot 3) säveltapailu sekä 4) musiikin historiallinen ja tyyllinen tuntemus. Suositeltavaa on, että opettaja arvioi erikseen kunkin osa-alueen ja antaa niistä palautetta oppilaalle. Oppilas voi myös tehdä itsearviointin suullisesti tai kirjallisesti.

Musiikin hahmotusaineiden oppimäärä tai osia siitä on mahdollista suorittaa myös osallistumatta opetukseen. Tällöin opettaja voi kuitenkin harkintansa mukaan arvioida oppilaan osaamista laajemmin ja sisällyttää suoritukseen esimerkiksi portfoliotehtäviä.

PERUSOPINNOT / MUSIIKIN HAHMOTUS 1

Tavoite

Kurssin tavoitteena on luoda tarvittava pohja musiikin hahmotusaineiden opiskelulle käytännönläheisesti. Opiskelun painotuksena on itse tekeminen, suunnittelu ja toteutus sekä elämyksellisesti että kokonaisvaltaisesti. Tunnilla voidaan hyödyntää omaa instrumenttia osana opintoja.

- Tutustutaan erilaisten nuottien ja taukojen aika-arvoihin, diskantti- ja bassoavaimeen sekä eri oktaavialoihin.
- Opetellaan asteikkoja kirjoittaen, laulaen, soittaen ja nuottikuvasta tunnistaen.
- Hahmotellaan sävelten välisiä etäisyyksiä ja nimetään eri intervaleja.
- Harjoitellaan soittamaan yksi- ja kaksiaänisiä rytmejä ryhmissä sekä pareittain. Tutustutaan tavallisimpiin tahtilajeihin.
- Lauletaan yksi- ja moniäänisiä lauluja ja tutustutaan erilaisiin kuorotyyppeihin sekä nais- ja miesääniin.
- Kokeillaan improvisointia laattasoittimin sekä erilaisilla musiikkisovelluksilla.
- Tehdään omia sävellyksiä soittimien avulla ja teknologia-avusteisesti.

- Tutustutaan säestyssointuihin muodostamalla duuri- ja mollisointuja helppoihin kappaleisiin.

- Käydään läpi musiikkiterminologiaa ja dynamiikkasanastoa.

Kurssisuoritukseen tarvittavat tiedot ja taidot arvioidaan tuntityöskentelyn sekä aktiivisen läsnäolon perusteella.

PERUSOPINNOT / MUSIIKIN HAHMOTUS 2

Tavoite

Kurssin tavoitteena on syventää aiemmin opittuja tietoja ja taitoja sekä tutustuttaa oppilaat monipuolisesti eri musiikkityyleihin ja soittimiin. Oppilaita rohkaistaan luomaan ja esittämään omia sävellyksiään sekä sovituksiaan.

- Tutustutaan uusiin nuottien ja taukojen aika-arvoihin sekä oktaavialoihin suuresta oktaavialasta 4-viivaiseen.

- Opetellaan uusia asteikkoja kirjoittaen, laulaen, soittaen ja nuottikuvasta tunnistaen 4# ja 4b asti.

- Kuunnellaan, muodostetaan ja tunnistetaan suuria sekä puhtaita intervaleja.

- Lauletaan yksi- ja moniäänisiä lauluja. Harjoitellaan kuullun melodian kirjoittamista noteiksi ja korvakuulolta soittamista.

- Tutustutaan uusiin tahtilajeihin ja harjoitellaan soittamaan yksi- ja kaksiaäänisiä rytmejä ryhmissä tai pareittain. Valmistetaan ja esitetään rytmit.

- Muodostetaan säestyssointuja musiikkikappaleisiin, joissa on kaikki sointulaadut mukana. Soitetaan ja esitetään valmiit kappaleet.

- Kokeillaan improvisointia laattasoittimin sekä erilaisilla musiikkisovelluksilla.

- Tehdään omia sävellyksiä soittimien avulla sekä teknologia-avusteisesti.

- Käydään läpi musiikkiterminologiaa ja dynamiikkasanastoa.

- Tutustutaan monipuolisesti erilaisiin soittimiin, orkestereihin sekä soitinkokoonpanoihin. Kuunnellaan musiikkia eri tyyliuunnista (taidemusiikki, jazz, blues, kansanmusiikki, lastenlaulut).

Kurssisuoritukseen tarvittavat tiedot ja taidot arvioidaan tuntityöskentelyn, aktiivisen läsnäolon sekä tehtyjen sävellys- ja soinnutusharjoitusten perusteella. Tarvittaessa voidaan tehdä portfoliotehtäviä joistakin osa-alueista.

PERUSOPINNOT / MUSIIKIN HAHMOTUS 3

Tavoite

Kurssin tavoitteena on syventää aiemmin opittuja tietoja ja taitoja sekä tutustuttaa oppilaat musiikin historiaan. Oppilaita rohkaistaan luomaan sekä esittämään omia sävellyksiään ja soituksiaan. Mahdollisuuksien mukaan pyritään osallistumaan erilaisiin esiintymistilanteisiin ja tehdään yhdessä konserttikäynti.

- Opitaan tunnistamaan säveliä kaikilta yleisimmiltä oktaavialoilta (subkontra–5-viivainen).
- Opetellaan asteikkoja kirjoittaen, laulaen, soittaen ja nuottikuvasta tunnistuen kaikista sävellajeista.
- Kuunnellaan, muodostetaan ja tunnistetaan kaikkia intervallilatuja 1-9 välillä.
- Lauletaan yksi- ja moniäänisiä lauluja. Harjoitellaan kuullun melodian kirjoittamista nuoteiksi ja korvakuulolta soittamista.
- Tutustutaan uusiin tahtilajeihin ja harjoitellaan soittamaan yksi- ja kaksiäänisiä rytmejä ryhmissä tai pareittain. Valmistetaan ja esitetään rytmit.
- Muodostetaan säestyssointuja musiikkikappaleisiin, joissa on kaikki sointulaadut, nelisoinnut sekä sointukäännökset mukana. Tutustutaan sointuastemerkintään käännöksineen. Soitetaan ja esitetään valmiit kappaleet.
- Kokeillaan improvisointia laattasoittimin sekä erilaisilla musiikkisovelluksilla.
- Tehdään omia sävellyksiä soittimien avulla sekä teknologia-avusteisesti.
- Käydään läpi musiikkiterminologiaa ja dynamiikkasanastoa.
- Tutustutaan barokin, klassismin ja suomalaisen musiikin historiaan. Populaarimusiikin historiaa on mahdollista sisällyttää opetukseen riippuen ryhmän oppilaiden opintopainotuksista.

Kurssisuoritukseen tarvittavat tiedot ja taidot arvioidaan tuntityöskentelyn, aktiivisen läsnäolon sekä tehtyjen sävellys-, soitus-, ja soinnutusharjoitusten perusteella. Tarvittaessa voidaan tehdä portfoliotehtäviä joistakin osa-alueista.

PERUSOPINNOT / MUSIIKIN HAHMOTUS 4

Tavoite

Kurssin tavoitteena on syventää aiemmin opittuja asioita ja valmentaa oppilaat perusopintojen päättösuoritukseen. Oppilaiden omia projekteja sisällytetään opetukseen esimerkiksi transponointiin tai sovitusharjoituksiin liittyen. Kurssin aikana järjestetään oppilaiden oma sovitus- / sävellyskonsertti mahdollisuuksien mukaan ja tehdään ryhmänä konserttikäynti.

- Kerrataan asteikkoja kirjoittaen, laulaen, soittaen ja nuottikuvasta tunnistuen kaikista sävellajeista. Tutustutaan kromaattiseen-, pentatoniseen-, ja kokosävelasteikkoon sekä itämaiseen molliin.
- Kuunnellaan, muodostetaan ja tunnistetaan kaikkia intervallilaitoja 1-9 välillä.
- Lauletaan yksi- ja moniäänisiä lauluja. Harjoitellaan kuullun melodian kirjoittamista noteiksi ja korvakuulolta soittamista sekä tehdään transponointiharjoituksia eri soittimille.
- Tutustutaan uusiin tahtilajeihin ja harjoitellaan soittamaan yksi- ja kaksiaäänisiä rytmejä ryhmissä tai pareittain. Valmistetaan ja esitetään rytmit.
- Analysoidaan sointuja sekä astemerkein että reaalisoitumerkein erityyillisistä sävellyksistä. Muodostetaan säästyssointuja musiikkikappaleisiin, joissa on kaikki sointulaadut, nelisoinnut sekä sointukäännökset mukana. Soitetaan ja esitetään valmiit kappaleet.
- Kokeillaan improvisointia laattasoittimin sekä erilaisilla musiikkisovelluksilla.
- Tehdään omia sävellyksiä soittimien avulla sekä teknologia-avusteisesti.
- Kerrataan musiikin perusopintojen musiikkiterminologiaa ja dynamiikkasanastoa.
- Tutustutaan romantiikan sekä 1900-luvun taidemusiikin historiaan. Populaarimusiikin historiaa on mahdollista sisällyttää opetukseen riippuen ryhmän oppilaiden opintopainotuksista.

Kurssisuoritukseen tarvittavat tiedot ja taidot arvioidaan tuntityöskentelyn, aktiivisen läsnäolon, tehtyjen sävellys-, sovitus-, ja soinnutusharjoitusten sekä portfoliotehtävien perusteella. Musiikin perusopintojen laajan oppimäärän päättötodistukseen tulee musiikin hahmotustaitojen opinnoista sanallinen arvio.

SYVENTÄVÄT OPINNOT / MUSIIKIN HAHMOTUS 5

Tavoite

Kurssin tavoitteena on luoda tarvittava pohja syventäville opinnoille sekä kerrata ja vahvistaa aiemmin opittuja asioita. Vuoden aikana pyritään vahvistamaan oman musiikin tekemiseen tarvittavia työkaluja ja omaa musiikillista ilmaisua. Oppilaiden omia projekteja sisällytetään opetukseen esimerkiksi soinnutustehtävien muodossa.

- Kerrataan kvinttiympyrä ja perusopinnoissa opitut asteikot sekä tutustutaan modaalisuuteen. Opitaan kirjoittamaan ja tunnistamaan erilaisia moodeja sekä keskiaikaisessa musiikissa että jazz-musiikissa.
- Kuunnellaan, muodostetaan ja tunnistetaan kaikkia intervallilaatuja 1-15 välillä.
- Lauletaan modaalisia sekä tonaalisia yksi- ja moniäänisiä lauluja.
- Kerrataan perusmuotoisten sekä käännettyjen kolmisointujen muodostamista ja tunnistamista. Opetellaan uutena hajasävelet sekä nelisointujen käännökset astemerkein ja reaalisointumerkein.
- Aloitetaan harmoniaopin opiskelu harjoittelemalla perusmuotoisten kolmisointujen yhdistämistä Tehdään lyhyitä soinnutusharjoituksia omiin sekä valmiisiin melodioihin.
- Tutustutaan barokkihistoriaan perusopintoja laajemmin ja syvennyttään barokin pienoismuotoihin nuottiesimerkeistä kuunnellen ja soittaen.
- Tutustutaan poikkeusjakoihin rytmeihin ja harjoitellaan soittamaan yksi- ja kaksiäänisiä rytmejä ryhmissä tai pareittain. Valmistetaan ja esitetään rytmit.
- Soitetaan pianolla tai omilla instrumenteilla lyhyitä sointukiertoja nuottikuvasta ja reaalisointumerkeistä.
- Harjoitellaan kuullun melodian, sointujen sekä rytmin kirjoittamista nuoteiksi ja korvakuulolta soittamista.
- Tehdään omia sävellyksiä ja kokeillaan improvisointia soittimien avulla sekä teknologia-avusteisesti.
- Kerrataan musiikkiterminologiaa ja dynamiikkasanastoa.

Kurssisuoritukseen tarvittavat tiedot ja taidot arvioidaan tuntityöskentelyn, aktiivisen läsnäolon sekä tehtyjen sävellys-, sovitus-, ja soinnutusharjoitusten perusteella. Populaarimusiikin historiaa on mahdollista sisällyttää opetukseen riippuen ryhmän

oppilaiden opintopainotuksista. Tarvittaessa voidaan tehdä portfoliotehtäviä joistakin osa-alueista.

SYVENTÄVÄT OPINNOT / MUSIIKIN HAHMOTUS 6

Tavoite

Kurssin tavoitteena on syventää sointuanalyysi- ja harmoniankirjoitustaitoja sekä laajentaa klassismin ja romantiikan historian tuntemusta perusopinnoista. Oppilaita rohkaistaan luomaan sekä esittämään omia sävellyksiään ja sovituksiaan.

- Lauletaan yksi- ja moniäänisiä lauluja. Harjoitellaan kuullun melodian, rytmin sekä sointujen kirjoittamista nuoteiksi ja korvakuulolta soittamista.

- Kerrataan kolmi- ja nelisoinnut käännoksineen sekä astemerkit ja reaalisoitumerkit. Opetellaan tunnistamaan ja muodostamaan väldominantteja, napolilaisia sointuja sekä modulaatioita.

- Jatketaan harmoniaopin opiskelua harjoittelemalla käännettyjen kolmisointujen sekä perusmuotoisten nelisointujen yhdistämistä. Tehdään lyhyitä soinnutusharjoituksia omiin sekä valmiisiin melodioihin.

- Tutustutaan klassismin- ja romantiikan historiaan perusopintoja laajemmin ja syvennyttään klassismin pienoismuotoihin sekä sonaattimuotoon nuottiesimerkeistä kuunnellen ja soittaen.

- Opetellaan lisää poikkeusjakoisia rytmejä ja harjoitellaan soittamaan yksi- ja kaksiäänisiä rytmejä ryhmissä tai pareittain. Valmistetaan ja esitetään rytmit.

- Soitetaan pianolla tai omilla instrumenteilla lyhyitä sointukiertoja nuottikuvasta ja reaalisoitumerkeistä.

- Tehdään omia sävellyksiä ja kokeillaan improvisointia soittimien avulla sekä teknologia-avusteisesti.

Kurssisuoritukseen tarvittavat tiedot ja taidot arvioidaan tuntityöskentelyn, aktiivisen läsnäolon sekä tehtyjen sävellys-, sovitus-, ja soinnutusharjoitusten perusteella. Populaarimusiikin historiaa on mahdollista sisällyttää opetukseen riippuen ryhmän oppilaiden opintopainotuksista. Tarvittaessa voidaan tehdä portfoliotehtäviä joistakin osa-alueista.

SYVENTÄVÄT OPINNOT / MUSIIKIN HAHMOTUS 7

Tavoite

Kurssin tavoitteena on koota yhteen aiemmin opittuja asioita ja valmentaa oppilaat syventävien opintojen opinnäytteeseen, joka voi olla omaa instrumenttiosaamista sekä musiikin hahmotustaitoja yhdistelevä kokonaisuus.

- Lauletaan yksi- ja moniäänisiä lauluja. Harjoitellaan kuullun melodian, rytmin sekä sointujen kirjoittamista nuoteiksi ja korvakuulolta soittamista.
- Kerrataan kolmi- ja nelisointuja käännöksineen, väldominantteja sekä napolilaisia sointuja astemerkein ja reaalisointumerkein. Opetellaan tunnistamaan ja muodostamaan ylinousevia sekstisointuja ja modaalisia muunnosointuja.
- Kerrataan harmoniaopissa jo opittua ja opetellaan yhdistelemään nelisointujen käännöksiä. Tehdään lyhyitä soinnutusharjoituksia omiin sekä valmiisiin melodioihin.
- Kerrataan poikkeusjakoisia rytmejä ja harjoitellaan soittamaan yksi- ja kaksiäänisiä rytmejä ryhmissä tai pareittain. Valmistetaan ja esitetään rytmit.
- Soitetaan pianolla tai omilla instrumenteilla lyhyitä sointukiertoja nuottikuvasta ja reaalisointumerkeistä.
- Tehdään omia sävellyksiä ja kokeillaan improvisointia soittimien avulla sekä teknologia-avusteisesti.
- Tutustutaan 1900-luvun taidemusiikin kirjoon erilaisten sävellysesimerkkien avulla ja kerrataan musiikin eri aikakausia sekä niiden tunnusomaisia piirteitä.

Kurssisuoritukseen tarvittavat tiedot ja taidot arvioidaan tuntityöskentelyn, aktiivisen läsnäolon sekä tehtyjen sävellys-, sovitus-, ja soinnutusharjoitusten sekä portfoliotehtävien perusteella. Populaarimusiikin historiaa on mahdollista sisällyttää opetukseen riippuen ryhmän oppilaiden opintopainotuksista. Syventävien opintojen laajan oppimäärän päättötodistukseen tulee musiikin hahmotustaitojen opinnoista sanallinen arvio.